Чевичалова Жанна В'ячеславівна
канд. юрид. наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного
приватного права та порівняльного правознавства
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Ковтун Володимир Володимирович
студент 3 курсу факультету адвокатури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ ЗА УЧАСТЮ УКРАЇНЦІВ, КОТРІ ТИМЧАСОВО ЕМІГРУВАЛИ З УКРАЇНИ

24.02.2022 року — день, після якого життя кожного українця перевернулося з ніг на голову, день, котрий розмежовує дві реальності всієї країни. Саме тоді Російська Федерація без оголошення війни вторглася до України, назвавши це «спеціальною військовою операцією». В наслідок цього, загинула надзвичайно велика кількість військових та цивільних осіб, проте, на щастя, є люди, котрі змогли врятуватися від окупації, активних бойових дій у більш безпечні місця, у тому числі емігрувати тимчасово за кордон.

В сьогоднішніх умовах найактуальнішими проблемами регулювання шлюбно-сімейних відносин за участю українців, котрі тимчасово емігрували з України є:

1. Укладання шлюбів з військовими.
2. Розлучення.

Укладання шлюбу з військовими. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07 березня 2022 року №213 «Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану» державна реєстрація шлюбу, якщо один із наречених є військовослужбовцем Збройних Сил, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Національної гвардії, іншого утвореного відповідно до законів України військового формування може проводитися відділами державної реєстрації актів цивільного стану без особистої присутності такого нареченого (нареченої). У такому випадку заява про державну реєстрацію шлюбу, що одночасно є підтвердженням факту надання ним згоди на шлюб, подається безпосередньому командиру (керівнику), яким засвідчується справжність підпису на заяві та забезпечується її передача до відділу державної реєстрації актів цивільного стану, до якого подано особисто нареченим (нареченою) заяву про державну реєстрацію шлюбу. Відповідно до п.2 ч.1 ст.1 ЗУ «Про міжнародне приватне право» наречений/наречена, що є громадянами України, але знаходяться за її межами, є іноземним елементом, а отже правове регулювання відповідних шлюбно-сімейних відносин підпадають під дію міжнародного приватного права. Відповідно до ст.56 ЗУ «Про міжнародне приватне право» форма і порядок укладення шлюбу в Україні між громадянином України та іноземцем або особою без громадянства, а також між іноземцями або особами без громадянства визначаються правом України. Відповідно до ч.1 ст.57 ЗУ «Про міжнародне приватне право» шлюб між громадянами України, якщо хоча б один з них проживає за межами України, може укладатися в консульській установі або дипломатичному представництві України згідно з правом України. Роблячи проміжні висновки зазначимо, що укладання таких шлюбів буде регулюватися нормами

міжнародного приватного права, регулюватися вони будуть правом України, укладення шлюбу можливе через консульські установи.

Розлучення. Згідно з ст.63 ЗУ «Про міжнародне приватне право» припинення шлюбу та правові наслідки припинення шлюбу визначаються правом, яке діє на цей час щодо правових наслідків шлюбу. Відповідно до ст.56-57 ЗУ «Про міжнародне приватне право» відповідні правовідносини регулюються нормами національного законодавства України та може бути вирішено через консульські установи. Якщо у відповідному кейсі буде наявний громадянин України, котрий виїхав за кордон, то правове регулювання здійснюватиметься на основі норм міжнародного приватного права. У разі, коли подружжя досягло згоди про розірвання шлюбу, то це здійснюється відповідними органами реєстрації цивільного стану, проте, якщо консенсус відсутній, необхідно звертатися до суду. Не зважаючи на імперативність судового вирішення відповідного спору, не є необхідним особі повертатися до України для розірвання шлюбу. Відповідно до ч.2 ст.175 та ст.212 Цивільного процесуального кодексу України можливе подання позовної заяви іншими способами, ніж особисте подання, а також можливо брати участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції, що дає змогу залишатися у країні перебування.

Отже, підсумовуючи, можна з упевненістю сказати, що на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним питання правового регулювання шлюбно-сімейних відносин. Серед найбільш типових проблем є розлучення та укладення шлюбів, за наявності у цих відносинах іноземного елемента, у вигляді громадянина України, що емігрував за кордон. Відповідні відносини регулюватимуться нормами міжнародного приватного права, нормами Сімейного кодексу України та нормами Цивільного процесуального кодексу України. Уявляється, що найближчим часом актуальність даної проблеми спаде через майбутнє закінчення війни, проте на сьогоднішній день було б дуже добре, якщо країни, котрі приймають наших біженців уклали б міжнародний договір про спрощення процедур та інших юридичних формальностей на період воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 07 березня 2022 року №213 «Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану». Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-derzhavnoyi-reyestraciyi-shlyubu-v-umovah-voyennogo-stanu-213.
2. Закон України «Про міжнародне приватне право» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 32, ст.422. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text.
3. Цивільний процесуальний кодекс України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492 Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text.